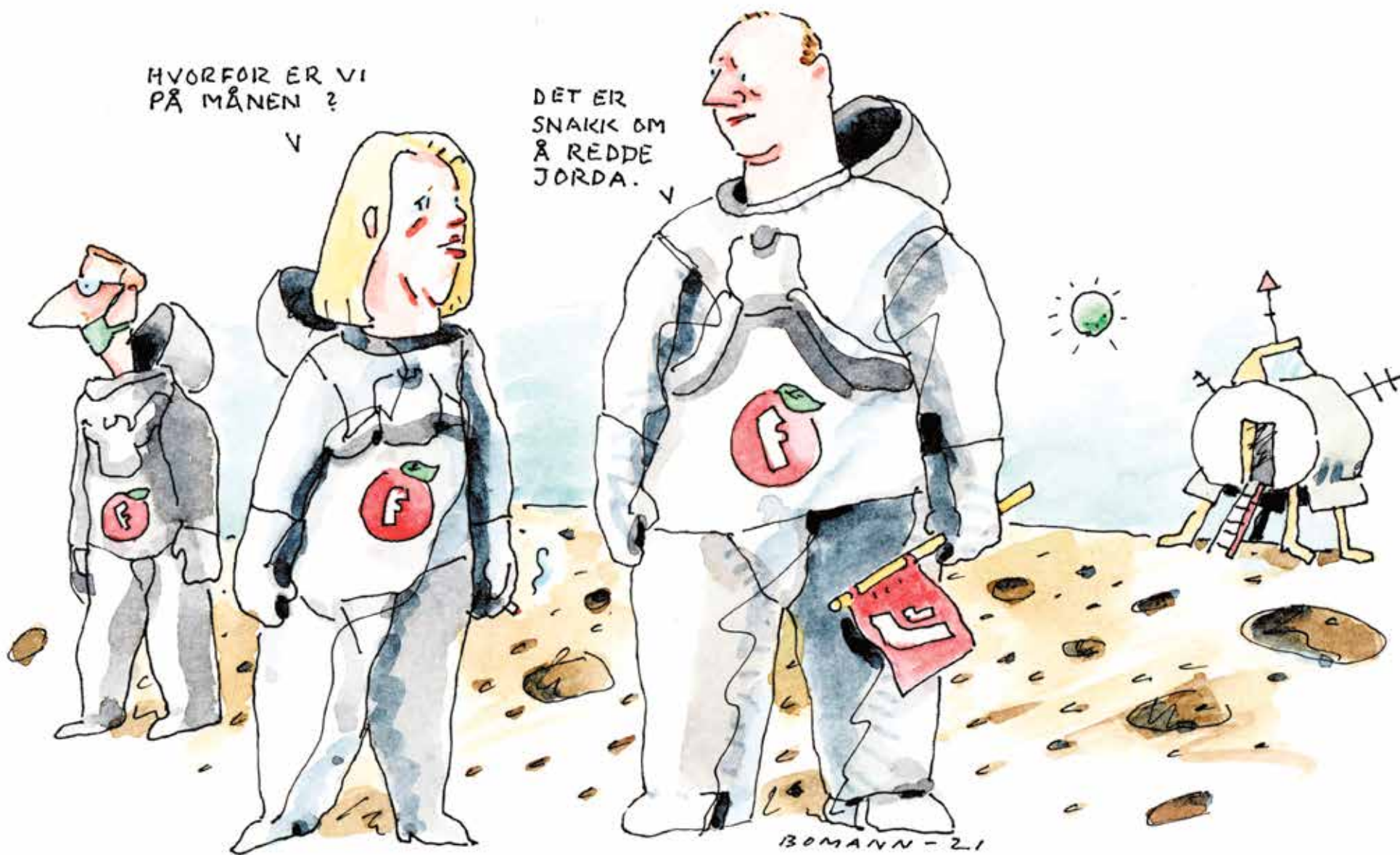

AKTUELT

KOMMENTAR

Er norske politikere lurt av en økonomisk kvakksalver, spør Maria Berg Reinertsen.

Roald Dahls gruforskrekkelige bok *Heksene* lærer barn at virkelige hekser er skumle nettopp fordi de ser ut som helt vanlige kvinner. Bare noen få tegn – som hansker for å skjule klørne og lett utoverbøyde nesebor for å lukte barna bedre – kan avsløre hekse.

Under overskriften «Økonomisk alternativfelle» gir NHH-professor Ola Kvaløy en tilsvarende oppskrift på hvordan vi kan avsløre «alternative økonomer». Det viktigste tegnet er at en alternativ økonom skyr den faglige debatten og kvalitetssikringen i fagfelleverderte tidsskrifter: «Veien om de samfunnsøkonomiske vitenskapelige tidsskriftene vil ikke de alternative økonomene gå», skriver Kvaløy i Klassekampen og oppfordrer folk til å «lytte til samfunnsøkonomer som aksepterer og anvender fagets vitenskapelige metoder».

Som storhekse blant alternativøkonomene utpeker han italienske Mariana Mazzucato. I stedet for å gå inn i den faglige debatten, avviser Mazzucato hele

økonomifaget, slik alternativmedisinere avviser skolemedisinen, skriver Kvaløy.

Dette er skumle saker, for denne gangen er det ikke skitne små barn, men naive politikere som risikerer å bli forledet. Selveste EU-kommisjonen har latt seg inspirere av Mazzucatos budskap om at staten både kan og bør styre den økonomiske utviklingen klarere enn den har gjort de siste tiårene.

Klimakrisen, mener Mazzucato, bør takles på samme måte som John F. Kennedy taklet rustningskappløpet med Sovjet. Ved å definere klare oppdrag og så lyse ut anbud, lage støtteordninger og skaffe penger som gjør at staten og næringslivet samarbeider effektivt om å løse oppdragene. I Kennedys tilfelle ble oppdraget å lande mennesker på månen innen ti år. Derav navnet på Mazzucatos ferske bok *Mission Economy. A Moonshot guide to change* (norsk tittel: *En ny økonomi*).

«Boken bør leses av, og inspirere, alle

norske politikere», skriver Espen Barth Eide (AP), Anne Beate Tvinnereim (Sp), Per Espen Stoknes (MDG) og Kari Elisabeth Kaski (SV) i en kronikk i VG sist uke.

Er norske politikere forført av en økonomisk kvakksalver, en suspekt alternativ økonom uten publiseringspoeng?

På lederplass tar Klassekampen henne i forsvar, men minner om at «[d]et kan være gode argumenter for at radikale økonomer bør bidra til feltet vitenskapelige publikasjoner, slik at deres ideer blir prøvd mot faget og andre forskere».

Men en skal ikke grave dypere enn til Mazzucatos egen hjemmeside for å se at hun var medforfatter på tre publikasjoner i fagfelleverderte tidsskrift bare i 2020.

Den tverrfaglige tidsskriftet Resarch Policy og økonomitidsskriftene Energy Policy og Oxford Review of Economic Policy. Er disse noe tess? Ifølge det norske Kanalregisteret, som vurderer kvaliteten til ulike publiseringkanaler, gir

alle tre tidsskriftene publiseringspoeng. De to sistnevnte på nivå I (godt og respektabelt), den første på nivå II (det aller gjeveste).

Kjendisøkonomen Thomas Piketty klarte samme år bare å medforfatte en enslig fagfelleverderte artikkel i nivå I-tidsskriftet *Economie et Statistique*. Det betyr ikke at vi skal avskrive forfatteren av bestselgeren *Kapitalen i det 21. århundre* som en faglig lathans. Det går opp og ned i publiseringstatistikken.

MARIANA MAZZUCATO

Italiensk økonom. Kjent for å mene at statens rolle i å skape teknologisk utvikling er undervurdert. Kroneksempel hennes er internett. Aktuell denne våren med *En ny økonomi*. Orginaltittel: *Mission Economy. A Moonshot guide to change*.

Men både tidsskrifter og produktivitet er ganske representative for hva Mazzucato har gjort de siste årene.

Mazzucato er ikke noen sentral premissleverandør i samfunnsøkonomifaget i dag. Men det virker urimelig å fremstille henne som en som sniker seg unna den store faglige samtalen i forskningstidsskriftene.

Særlig er Oxford Review of Economic Policy interessant. Dette er et tidsskrift som har forsøkt seg med et både kritisk og konstruktivt blikk på faget med prosjektet «Rethinking Macroeconomic Policy». Blant de mange redaktørene og medredaktørene kjenner jeg raskt igjen to navn:

Colin Mayer – sist sett som foredragsholder på Oljefondets seminar om selskaper. Og John Muellbauer – sist sett da han presenterte sitt arbeid med finanskrisemodeller i Statistisk sentralbyrå.

Alternative eller ikke, så er dette folk hvis forskning åpenbart oppleves relevant av praktikerne i den norske økonomiske eliten.

Her er vi også fremme ved forklaringen på Mazzucatos tiltrekningskraft:

Fra EU-kommisjonen til SV finnes det politikere som opplever løsningene hennes som nyttige i omstillingen til en grønn og utslippsfri økonomi.

«[D]et norske embetsverket er mester på trygg styring – men ikke på å gjennomføre store omskiftninger», skrev SV-statsråd Heikki Holmås i Morgenbladet forrige uke. Problemet, mener

han, er at med klimakrisen over oss må vi handle «raskt, kraftfullt og koordinert», og til det formålet finner han Mazzucatos oppdragstenkning «velegnet».

Også Eide, Tvinneim, Stoknes og Kaski er inspirert av ideen om å formulere konkrete oppdrag for å utvikle et nytt grønt næringsliv: «[Det] betyr at hele menyen av virkemidler vi allerede har, må innrettes mye mer mot store mål og gi bedriftene mer forutsigbarhet når de satser for å være med å realisere dem.»

Mazzucatos eplekjekke kritikk av samfunnsøkonomien kan lede en til å tro at løsningene hennes forutsetter at en tror på nye og omstridte økonomiske modeller. Det gjør de egentlig ikke. Stort sett handler det om noe så velkjent som å skape de riktige incentivene for å kutte klimagassutslipp. Rådene hennes er helt kompatible med vanlige samfunnsøkonomiske forutsetninger, som en velmenende stat og «nyttmaksimerende» private bedrifter og forbrukere som skal respondere på politikken.

Der Mazzucato avviker, er ved å si at skattepolitikk, uansett hvor optimal den er, ikke er nok til å takle grunnleggende utfordringer som klima og ulikhet.

Du må ikke sniffe mye eterisk olje for å komme til den konklusjonen i klimapolitikken. Marina Rybalka i Statistisk sentralbyrå oppsummerte for eksempel innovasjonsforskningen slik, i et intervju i Morgenbladet i fjor: Generelle støtteordninger, som skatteletter, favoriserer næringslivet og økonomien som alt finnes. Vil en ha miljøteknologi, må en målrette støtteordningene mot denne.

I *En ny økonomi* beskriver Mazzucato hvordan Kennedy og co. brøt månelandingsoppdraget ned i mindre opp-

drag som næringslivet så løste: Bygg en lett datamaskin, lag brannsikker bekledning og så videre. Det var oppdrag som fikk de bedriftene til å strekke seg til sitt ytterste. Samtidig utløste oppdragene en hel del innovasjon som senere skulle vise seg nyttig også på vår egen planet, i alt fra datamus til mobilkameraer.

Mazzucatos største svakhet er at hun har så lite å si om hvordan en skiller gode oppdrag fra dårlige. I 2007 lanserte daværende statsminister Jens Stoltenberg en plan om å bygge gasskraftverk med CO₂-fangst og lagring på Mongstad. Stoltenberg kalte det for Norges «måneladning». Metaforen kom i retur, da regjeringen hans seks år og 7 milliarder senere ga opp forsøket på fullskala renseanlegg på Mongstad.

Roger Schjerva var statssekretær i finansdepartementet for SV i denne perioden. I en kronikk i Morgenbladet skriver han at problemet med månelandingen på Mongstad var at det ikke egentlig var et CO₂-renseprosjekt. Det var et prosjekt for å la Ap oppfylle valgloftene om å bygge gasskraftverk, samtidig som SV kunne forbli i regjering. Hvordan sikrer en at oppdragene Eide, Tvinne-

reim, Kaski og Stoknes peker ut, ikke ender som tilsvarende rådyr partterapi for rødgrønne regjeringspartnere?

En ny økonomi gir få svar. Mazzucato beskriver effektene av månelandning på innovasjon, men sammenligner ikke med andre land eller epoker da en ikke hadde noe tilsvarende samlende oppdrag. Slik forblir det

uklart for leseren hvor godt oppdragsøkonomien så langt har fungert i praksis.

På slutten av sin kronikk forsøker Roger Schjerva å sette opp noen prinsipper for oppdragsøkonomien. (For eksempel at det er en god test om private er villige til å være med å betale for prosjektet og risikere sine egne penger.) Heikki Holmås forsøker seg på sin side på å sortere argumentene for og imot de ulike grønne løsningene Norge kan vurdere, i sin ferske bok *Kloden brenner. Hva må gjøres*. Det er her debatten bør gå fremover. Helst ikke bare tidligere SV-statsråder imellom.

Spørsmålet om Mazzucato er en heterodoks økonomiheks eller en ærlig økonom kan vi derimot la ligge: Bak den storkjeftede kritikken av økonomifaget skjuler det seg en økonom som baserer seg på ganske vanlige økonomiske modeller og mer enn vanlig tro på statens evne til å styre den økonomiske utviklingen.

At veien fra teori til praksis er litt vag er, om ikke annet, noe som skulle plassere Mazzucato trygt blant hennes venner økonomene.

MARIA BERG
REINERTSEN

Journalist
mr@morgenbladet.no

NOTERT

FOR DEN UTÅLMODIGE

Vaksineturister ønskes

Lei av å vente på din tur til å få covid-19-vaksine? Bli vaksineturist da, vel! Du har flere land å velge mellom dersom du er rask på labben: I Uganda strever de med å få ut AstraZeneca-vaksine til alle innbyggere av logistiske årsaker. Regjeringen frykter de må kaste over 250 000 vaksinedoser i juli, når de går ut på dato. I hovedstaden Kampala kan du få vaksine på dagen, ifølge notisredaksjonens kilder. I den amerikanske staten Alaska gir de fra 1. juni ut gratis Pfizer-vaksiner til alle som vil ha, for å tiltrekke seg flere turister. Det samme gjør Romania til turister som reiser til Draculas slott Bran. I hele mai kan du få gratis Pfizer-vaksine samt fri adgang til slottets utstilling av 52 torturinstrumenter fra middelalderen. God tur!

HVA ER SANNHET

På barndommens søppelplass

Lik mange før ham grubler førsteklasingen over sannhetsgehalten i Karl Ove Knausgård's *Min kamp*. Det gjelder søppelplass-scenen i *Min kamp 3*. Jeg tror ikke *alt* er sant, sier han. For hvordan kan han huske alt sammen? Jeg tror ikke de bæsjet fra det treet. Eller at det er sant at de fant alle de tingene på søppelplassen. Men jeg tror det er sant at han stakk fingeren inn i rumpehullet sitt for å lirke bæsjen ut – og at det luktet bæsje av fingrene etterpå.

EXIT HAMSUN

Dette lille skittfolk

Den mellomfolkelige forståelsen mellom nordmenn og sveitsere har i mer enn hundre år vært i tilbakegang. En fersk opp-telling viser at Knut Hamsun omtaler Sveits i sterkt nedsettende ordelag tolv ganger. Og det bare i bøkene «En vandrer spiller med sol» og «Den sidste glæde». Vi kommer altså ikke forbi Hamsun når vi skal forstå nordmenns blikk på sveitsere. «Dette lille Skittfolk opi Alperne som i hele sin Historie aldrig har været noget og aldrig frembragt noget», fre-ser Hamsun når han ser enda et hus etter tidens mote, altså sveitserstilen. Vi må slutte å se til Sveits, skriver han, og ord-bruken er den samme: «Vi skal ikke være bare et lite Skittfolk opi våre Alper som frembringer Fredsmøter, Skiløperaand og Ibsen i Tusen aar (...). Skal en sveitser i dag måtte finne seg i at man morer seg over slikt i 2021?»

INFRASTRUKTUR

Du kan ikke sette en pris på ikke-sjøsøk laks

Treffer du Notisredaksjonen på en god og ærlig dag, kan den innrømme at det nok ikke er alt som forstås best fra et kontor innenfor ring 1 i Oslo, eller en overpriset leilighet langs ring 2. Men denne uken vedtok Stortinget å bygge skipstunnel på Stad, med en prislapp, før kostnadssprekk, på fire milliarder kroner. Og i en reklamevideo for prosjektet på Skipstunnel.no ble det opplyst om at én av grunnene er at oppdrettslaksen (årlig svinn i norske merder: 50 millioner dyr) blir sjøsøk når den skal fraktes til land og det er storm på Stadhavet. Og da, i slike øyeblikk, kan tanken komme snikende om at denne skuta vi kaller «Det moderne samfunnet», den klarer faktisk ingen av oss å styre helt beint.